

שררה

מים ראשונים: כבר הקדמנו וכתבנו דף בשם [שררה על הציבור](#) בפרשת שמיני, בהקשר עם נדב ואביהו, שאחת הדעות מה היה חטאם היא שהנהיגו שררה על הציבור. נכון יותר שייחלו לתפוס את מקומם של משה ואהרן ויתחילו להנהיג שררה על הציבור. ראה ויקרא רבה כ' י: "שהיו משה ואהרן הולכין תחילה ונדב ואביהו מהלכים אחריהן וכל ישראל אחריהן. והיו אומרים: מתי שני זקנים הללו מתים ואנו נוהגים שררה על הציבור!". והפעם נידרש לדתן ואבירם שטענו כנגד משה: "כי תשתרר עלינו גם השתרר".

"המעט פי העליטנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר" (במדבר טז יג).¹

במדבר רבה פרשת קרח פרשה יח

"המעט כי העליטנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר" (במדבר טז יג) – אמרו לו: על מה אתה מתרברב עלינו? מה טובה עשית לנו? הוצאתנו ממצרים שהוא כגן ה' ולארץ כנען לא הכנסתנו! אלא הרי אנו במדבר, והנגף משתלח בנו בכל יום: "העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה" (שם טז יד). "ויחר למשה מאד" – נצטער לאחת. למה? שאדם הדן עם חבירו ומתווכח ומשיבו, יש לו נחת רוח. ואם אינו משיבו, יש לו צער. "ויאמר משה אל ה' אל תפן אל מנחתם" – אל תקבלם בתשובה.²

פירוש רמב"ן על הפסוק

וטעם כי תשתרר עלינו גם השתרר – גם שררות רבות, או אתה ואהרן אחיך, לשון רבי אברהם. ולדעתי "גם" במקום הזה כטעם "אפילו", וכן "אין גם אחד" (תהלים יד ג), "גם לרעהו ישנא רש" (משלי יד כ), ודומיהן. אמרו: המעט ממך כי עשית עמנו רעה גדולה להמיתנו במדבר שהיינו ראויים לרגום אותך, כי תשתרר עלינו אפילו שררה מועטת לשלוח לנו לעלות לפניך, כל שכן שתמלוך ותתנשא עלינו.³

פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא כב - י' הדברות פ' תנינותא

"לא תשא", אמר רבי זעירא: ... שלא תקבל עליך שררה ואין אתה ראוי לשררה. רבי מנחמן אמר רבי יעקב משם ר' מני מיייתי לה מן הדא: "אל תצא לריב מהר" (משלי כה ח) לָרֵב כְּתִיב.⁴ לעולם אל תהי רץ אחר שררה, למה כן? "ומה תעשה באחריתך בהכלים אותך ריעך" (שם). למחר הם באים ושואלים לך שאילות, מה אתה משיבם? רבי מנחמא בשם רבי תנחום בי רבי חייא, רבי מני בשם רבי יוסי בר זבידא מיייתי לה הכי: "נואף אשה חסר לב" (משלי ו לב), הא כל המקבל עליו שררה בשביל ליהנות ממנה, אינו אלא כנואף הזה שהוא נהנה מגופה של אישה. "משחית נפשו הוא יעשנה" (שם), משחית נפשו כמשה, שאמר: "ועתה אם תשא חטאתם" (שמות לב

¹ והמשך הדברים שם: "אף לא אף ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וקרח העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה". והדברים האלה אכן פוגעים במשה, ככתוב: "ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאֵתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם". מה פגע יותר במשה: אי הבאת העם אל הארץ המובטחת או ההאשמה שהוא נוהג בשררה?

² אכן דברים קשים של דתן ואבירם כנגד משה, שלאחר פרשת השבוע שעבר, בה נגזר על דור יציאת מצרים למות במדבר, אי אפשר לומר שאין להם רגליים. ובוודאי שתקעו סכין חדה בלבו של משה עד שהצטער לאחת (בבת אחת, ברגע) ונשאר חסר מענה וללא קורת רוח שהיא. השימוש שעושים דתן ואבירם במלים "ארץ זבת חלב ודבש" שמקורן בהבטחה הגדולה לגאולה שבחזיון הסנה (שמות ג ח, יז) הוא עוקצני במיוחד ולא ראיתי מי מהמפרשים שעמד על הקבלה לשונית קשה זו ומשמעותה לאזניו של משה – אותו משה שבסנה סרב לכל השליחות ואמר: "מי אנכי" ו"שלח נא ביד תשלח". והדברים חוזרים כמובן לפסוק הפותח: "כי תשתרר עלינו גם השתרר" – אחרי כל זה, אומרים דתן ואבירם, מה הצדקתך משה למשול בנו ולהשתרר עלינו? ובלשון אוצר המדרשים (אייזנשטיין) אל יתהלל עמוד 17: "למה תשתרר עלינו בן עמרם ותתנאה עלינו?"

³ מפרשים ומדרשים עמדו על כפל לשון שררה שיש כאן: "תשתרר עלינו גם השתרר". פשטן כרשב"ם מציע להיזי את המילה גם ולקרוא את הפסוק כך: "כי גם תשתרר עלינו השתרר". (והכפל של השתרר הוא חיזוק ומליצת הלשון). אבן עזרא שרמב"ן מביא אותו, אומר: השררה שלך והשררה של אהרן אחיך: "גם, שררות רבות: אתה ואחיך". ובדומה לו במדרש אגדה (בובר) על הפסוק: "כי תשתרר עלינו גם השתרר" – אהרן אחיך וכל מי שאתה רוצה". ופסיקתא זוטרתא (לקח טוב) על הפסוק בפרשתנו מזכיר לנו את השררה שבמצרים, שעפ"י המדרש כבר במצרים התעמתו דתן ואבירם עם משה והלשינו על משה שהרג את המצרי: "כי תשתרר עלינו גם השתרר". אמרו לו: השררה עלינו במצרים. נשתררת עלינו במדבר. במצרים מה הוא אומר (שמות ב) ויאמר לרשע למה תכה רעך ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו ... מאן ניהו? דתן ואבירם". אבל רמב"ן מציע "גם השתרר", אפילו לא שררה חלקית ומועטת, איך ראוי להנהיג את העם כלל. ואנחנו ננצל את פרשת השבוע לדון בנושא השררה באופן רחב יותר ולא נכנס הפעם לעימות משה וקרח ומשה ודתן ואבירם עליהם כבר דנו בדברינו [קרח שפקח היה מה ראה לשטות זו](#) וכן [חילוקי מחלוקות](#).

⁴ "לריב" בכתב חסר, ראה הפסוק בשלמותו במשלי כה ח: "אל תצא לרב מהר פן מה תעשה באחריתך בהכלים אתך רעך".

לא). כיהושע שאמר: "בי ה' " (יהושע ז ח), בי ולא בהן. כדוד שאמר: "ה' אלהים תהי נא ידך בי ובבית אבי ובעמך לא למגפה" (דברי הימים א כא יז) - הוא יעשנה. אמר רבי אבהו: אני נקראתי קדוש ואתה נקראת קדוש. הא אם אין בך כל המידות שיש בי, לא תקבל עליך שררה.⁵

מדרש תנאים לדברים פרק א

"ואקח את ראשי שבטיכם" - משכתיכם בדברים. בתחילה אמרתי להם דברי שבח: אשריכם שנתמניתם על הציבור, אשריכם למי אתם לשמש בשררה, לבני אברהם יצחק ויעקב. בני אדם שנקראו בנים אחים ורעים, צאן מרעיתי בכל לשון של חיבה.⁶

מסכת עדויות פרק ה משנה ו

עקביא בן מהללאל העיד ארבעה דברים. אמרו לו: עקביא, חזור בך בארבעה דברים שהיית אומר ונעשך אב בית דין לישראל. אמר להן: מוטב לי להיקרא שוטה כל ימי ולא ליעשות שעה אחת רשע לפני המקום. שלא יהיו אומרים: בשביל שררה חזר בו.⁷

תלמוד ירושלמי מסכת פאה פרק ח הלכה ו

רבי יוסי עאל לכפרה בעי מוקמה לון פרנסין ולא קבלון עליהון. עאל ואמר קומיהון: בן בבי על הפקיע. ומה אם זה שנתמנה על הפתילה זכה להימנות עם גדולי הדור, אתם שאתם נתמנין על חיי נפשות, לא כל שכן! רבי חגי כד הוה מקים פרנסין הוה מטעין לון אורייתא. לומר: שכל שררה שניתנה, בתורה ניתנה: "בי מלכים ימלוכו בי שרים ישורו" (משלי ח טו טז).⁸

⁵ מדרש זה יוצא באופן חריף כנגד השררה, בפרט כנגד כל מי שרודף אחרי השררה בשביל ליהנות ממנה. ומי ראוי להנהיג ולאחוז בשררה? רק מי שהוא קדוש! השר או השורר צריך שיהיה בן המעלה ובעל תכונות מופלאות כמשה, יהושע ודוד, שהיו נכונים למסור נפשם למען העם. ומי שאינו כזה ומקבל על עצמו שררה ואין הוא ראוי לה, הריהו נושא את שם ה' לשוא והוא כנואף חסר לב. ראה עוד שיר השירים רבה פרשה ו על הפסוק: "אל גינת אגוז ירדתי ... כל מי שעולה לראשו ואינו נותן דעתו האיך יעלה, הוא נופל ומת ונוטל שלו מן האגוז. כך כל מי שהוא מנהיג שררה על הציבור בישראל ואינו נותן דעתו האיך הוא מנהיג את ישראל, סוף שהוא נופל ונוטל שלו מתחת ידיהם". ובפסיקתא רבתי פרשה יא משמע שאף משה היה מאלה שנפלו ונטלו את שלהם כתוצאה מהשררה: "האגוז הזה חלוק. מי שאינו אומן לעלות בו מיד הוא נופל, שצריך לשמור עצמו שלא יפול הימנו. כך, כל מי שמשרת את ישראל צריך לשמור עצמו שלא יטול את שלו מתחת ידיהם, כגון משה וישעיה ואלהו. משה אמר: שמעו נא המורים (במדבר כ י) ונאמר: לא תביאו את הקהל הזה (שם כ יב). ישעיה אמר: ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב (ישעיה ו ה), מיד: ובידו רצפה (ישעיהו ו ה). אליהו: כי עזבו ברייתך בית ישראל (מלכים א יט יוד) ונאמר: ואת אלישע בן שפט [מאבל מחולה] תמשח לנביא תחתך (מלכים א יט טז). אז מי ראוי לאחוז בשררה?

⁶ ראה אמנם בספרי במדבר פרשת בהעלותך פסקא צב, בפרשת מינוי הזקנים, שם יש גם צד שני למטבע: "ולקחת אותם אל אהל מועד. אמר לו: קחם בדברים. תחילה אמור להם דברי שבח: אשריכם שנתמניתם. וחזור ואמור להם דברי פגם: ה' יודעים שטורחניס וסורבניס הם (בני ישראל), על מנת כן תהו מקבלים עליכם, שיהו מקללים אתכם וסוקלים אתכם באבנים". אבל היא הנותנת, שגם אם אין זה אושר גדול להיות בשררה על עם ישראל שיועד היטב לסקול ולקלל את מנהיגיו, לעניינינו, אין כאן גנות בעצם נטילת השררה ואין גם דרישה להיות מושלמים כמשה. ראה שם וכן בדברים רבה א י (וכן הוא בשמות רבה ל י) שאם לא מצא אנשים עם כל שבע המדות הנדרשות מסתפק בפחות: "אמר רבי ברכיה בשם רבי חנינא: צריכין הדיינין שיהא בהן שבע מדות ... ולמה לא נכתבו שבע כאחת? שאם לא נמצאו משבע מביא מארבע. ואם לא נמצאו מארבע מביא משלוש. ואם לא נמצאו משלוש מביא מאחד, שכן כתיב: ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל". וראה עוד משנת רבי אליעזר פרשה ו עמוד 122 שמדגיש את ההבדל שבין נבואה ושררה: "אף על פי שנתן הפרש בין החכמים לנביאים בנבואה, אבל בשררה חכם בדורו הרי הוא כמשה רבינו בדורו, שנאמר: ובאות אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם".

⁷ אזהרות רבות יש על הרדיפה אחרי השררה. ראה תפילת הכהן הגדול ביום הכיפורים: "ואל יגביהו ישראל שררה אלו על אלו" (ירושלמי יומא פרק ה הלכה ב, ויקרא רבה אחרי מות כ ד). ומרדכי "היה בורח מן השררה ומן הגדולה" (ספרי דאגדתא על אסתר - מדרש פנים אחרים (בובר) נוסח ב פרשה ב). ועוד יותר, הביקורת על יוסף "שהנהיג שררה שהיו אומרים לו אחיו לפניו עבדך אבינו והיה שותק" (במדבר רבה י ג). ואף על יעקב שאמר: "אל אלהי ישראל" (בראשית לג כ) נמתחה ביקורת קשה: "אמר: אתה אלוה בעליונים ואני אלוה בתחתונים ... אפילו חזן הכנסת אינו נוטל שררה לעצמו ואתה היית נוטל שררה לעצמך" (בראשית רבה עח ט). ובוודאי על נדב ואביהו "שהיו משה ואהרן הולכין תחילה ונדב ואביהו מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן ואומרים: מתי ב' זקנים הללו מתים ואנו נוהגין שררה על הציבור" (ויקרא רבה כ י). אבל דווקא מהסתייגויות אלה, לא עולה שיש התנגדות עקרונית לשררה שהרי משהו צריך להנהיג וכבר אמרו: "כל מי שבורח מן השררה, השררה רודפת אחריו" (מדרש תנחומא (בובר) פרשת ויקרא סימן ד). ולעומת נדב ואביהו, יש לנו את הדוגמא החיובית של אלעזר אחיהם: "ראה שררה שהיתה בידו ואת סבור מפני שהיה אדם גדול היה נותן לאחרים שיטענו את הכלים ... לאו! אלא הוא עצמו היה טוען שנאמר ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן" (במדבר רבה ד כ). ואף יוסף שלעיל ראינו ביקורת על השררה שנהג, זוכה במדרש תנחומא (בובר) פרשת וישב וישב סימן ז, לשבח עליה: "ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישאו אותו ולא יכלו דברו לשלום - שהיה בא ושואל בשלומם ולא היו משיבים אותו ... יש לך אדם עד שלא נכנס לשררה הוא שואל בשלום בני אדם. אבל משנכנס לשררה רוחו גסה עליו ואינו משגיח לשאל לשלום בני העיר. אבל יוסף לא היה כן, אף על פי שנכנס לשררה הוא היה מנהגו לשאל בשלום אחיו, שנאמר וישאל להם לשלום (בראשית מג כז)". והאבות נהגו שררה כל אחד בתורו (מדרש תהלים בובר מזמור קטז) והשבטים במצרים לפני שנתנה המלוכה ליהודה (במדבר רבה י ח) ועוד.

⁸ הוא אשר אמרנו: משהו צריך לעמוד בראש ההנהגה ושררה שבאה ממקום של תורה וידיעת המנהיג את מקומו, איננה מגונה כשלעצמה ואף חשובה וברוכה. חכמים אולי הססו לקחת על עצמם את התפקיד ולעזוב את הקן החם של בית המדרש, כמתואר

מסכת הוריות דף י עמוד א

כי הא דר' גמליאל ורבי יהושע הוּו אזלי בספינתא ... אמר ליה: כל כך בידך ואתה עולה בספינה? א"ל: עד שאתה תמה עלי, תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה, רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא, שידועין לשער כמה טיפות יש בים, ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש! נתן דעתו להושיבם בראש. כשעלה, שלח להם ולא באו, חזר ושלח ובאו. אמר להם: כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם, שנאמר: "וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה ... והיו לך לעבדים כל הימים" (מלכים א יב ז).¹⁰

ספרי דברים פרשת דברים פיסקא טז

"ואצוה את שופטיכם בעת ההיא לאמר" (דברים א טז), לשעבר הייתם ברשות עצמכם עכשיו הרי אתם עבדים משועבדים לצבור. מעשה ברבי יוחנן בן נורי וברבי אלעזר חסמא שהושיבם רבן גמליאל בישיבה ולא הרגישו בהם התלמידים. לעיתותי ערב הלכו וישבו להם אצל התלמידים. וכך היתה מדתו של רבן גמליאל, כשהיה נכנס ואומר: שאלו, בידוע שאין שם קינטור. כשהיה נכנס ולא היה אומר: שאלו, בידוע שיש שם קנטור. נכנס ומצא את רבי יוחנן בן נורי ואת רבי אלעזר חסמא שישבו להם אצל התלמידים, אמר להם: יוחנן בן נורי ואלעזר חסמא, הרעותם לצבור, שאי אתם מבקשים לעשות שררה על הצבור. לשעבר הייתם ברשות עצמכם, מכאן ואילך הרי אתם עבדים משועבדים לצבור.¹¹

אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק כ

אמר להם: עד שלא נכנסתי לשררה הייתי בורח ממנה. כשנכנסתי לשררה, כל מי שהוא מבקש להוציאני מתוכה, אני יורד עליו בקבקות.¹² וכן אתה מוצא בשאלו, עד שלא נכנס לשררה היה בורח ממנה, שנאמר: "ויואמר ה' הנה הוא נחבא אל הכלים" (שמואל א י כב) וכשנכנס לשררה, היה עוטר על דוד ועל אנשיו לתופשם.¹³

במדרש שמות רבה כז ט עליו הארכנו לדון בדברינו אני ואתה עומדים בזירה, או נצחת או נצחתי בפרשת יתרו, אך בהחלט ראו מתפקידים למנות פרנסים ומנהיגים ראויים בקהילות ישראל ואף להאיץ בהם לקבל על עצמם את התפקיד. ובלבד שהנהגה זו תבוא מכוחה של תורה ואחרי מבחן ראוי. ראה מדרש ספרי בפרשתנו, לאחר תום מחלוקת קרח דתן ואבירים: "שלשה כתרין הם: כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות ... כתר תורה מונח ... לכל באי העולם שכל מי שזוכה בו מעלה אני עליו כאילו שלושתם מונחים וזכה בכולם ... ואם תאמר מי גדול משניהם? היה ר' שמעון בן אלעזר אומר: מי גדול, הממליך או המולך? הוי אומר: הממליך. העושה שרים או העושה שררה? הוי אומר: העושה שרים. כל עצמן של שני כתרין הללו אין באים אלא מכוחה של תורה. וכן הוא אומר: בי מלכים ימלוכו וגו' בי שרים ישורו וגו' (משלי ח טו - טז)". ובמדרש במדבר רבה טו יב: "ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו. ה' צדיק יבחן, אין הקב"ה מעלה את האדם לשררה עד שבוחן ובודק אותו תחילה. וכיון שהוא עומד בניסיונו, הוא מעלה אותו לשררה".

⁹ המעשה מתחיל שם בנסיעה משותפת של רבן גמליאל ור' יהושע בספינה (לכרכי הים), נסיעה בה ר' יהושע בלט בחוכמתו בגרמי השמים ואופן הניווט בלב ים על פיהם, ורבן גמליאל תמה אם יש בו, בר' יהושע, חכמה כזו, מדוע הוא נזקק לצאת ולחפש את פרנסתו מעבר לים. ראה גם מסכת ברכות כח א, שרבן גמליאל לא ידע שר' יהושע הוא פחמי ומתפרנס מעשיית פחם (רבן גמליאל דיבנה היה הנשיא ור' יהושע אב בית הדין, "סגנ"). כאשר מגיע (רבן גמליאל) לביתו (של ר' יהושע, לפייסו אחרי הריב הגדול בו הודח רבן גמליאל מנשיאותו) ראה קורות ביתו ששחורות הן: "אמר לו: מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה. אמר לו: אוי לו לדור שאתה פרנסו, שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים במה הם מתפרנסים ובמה הם ניזונים". שם ביבשה וכאן בים.

¹⁰ פסוק זה הוא על רחבעם שכשעלה למלוכה והעם ביקש ממנו שיקל מעליהם את העול של תקופת שלמה אביו, הלך לשאול בעצת הזקנים שאמרו לו את הדברים הנ"ל, אך בסוף שעה לעצת הילדים שאמרו לו להכביד עולו ולומר לעם: "אבי ייסר אתכם בשוטים ואני יאסר אתכם בעקרבים" וסופו שנפלגה מלכותו.

¹¹ סיפור זה הוא המשך לסיפור שבגמרא הוריות שהבאנו בקטע הקודם. גם לאחר שהתמנו לתפקיד בבית המדרש, הצטנעו ולא נהגו כמורים בתלמידים "ולא הרגישו בהם התלמידים". צניעות יתר שאינה במקומה למי שקיבל שררה ותפקיד. (ראה הוראת רבי לרבן גמליאל בנו כשמסר לו את סדרי הנשיאות במסכת כתובות קג ב: "אמר לו: בני, נהוג נשיאותך ברמים, זרוק מרה בתלמידים" (ואין זה רבן גמליאל שבספרי שהוא רבן גמליאל דיבנה אלא נינו – רבן גמליאל השלישי). וכבר אמרו חכמים באבות דרבי נתן נוסחא פרק יא: "ושנא את הרבנות, כיצד? מלמד שלא יניח אדם עטרה מעצמו בראשו. אבל אחרים יניחו לו, שנאמר: יהלך זר ולא פיק, נוכרי ואל שפתיך (משלי כז ב)". ומשהניחו, והניח להם שניחו, ינהג ברבנות, אבל לא מרשות עצמו, אלא מרשות הציבור ומתוך שעבוד לו.

¹² קבקים כמו כפכים, אבל כנראה מסוג של סנדלי עץ הולנדיות בריאות שמכתן מכה ורישומן ניכר ונראה שהיו שכיחות בבתי מרחץ.

¹³ הדובר הוא יהודה בן טבאי בן זוגו של שמעון בן שטח והשררה היא, כך נראה, היותו אב בית הדין. ובתלמוד ירושלמי פסחים פרק ו הלכה א מובאים אנשים שידעו למחול על השררה: "שלשה הניחו כתרן בעולם הזה וירשו חיי העולם הבא ואילו הן יונתן בן שאול ואלעזר בן עזריה וזקני בתירה", ומיד אחרי זה אומר שם רבי יושוע בן קבסי: "כל ימיי הייתי בורח מן השררה. עכשיו שנכנסתי, כל מי שהוא בא ומוציאני, בקומקום הזה אני יורד לו. מה הקומקום הזה כוונה ומפציעו מפחם בו, כך אני יורד לו". וראה גם תלמוד בבלי מסכת מנחות קט ע"ב, בהקשר עם ריב שמעי לחונני הכהנים על הכהונה הגדולה, שסופו שהביא ליסוד מקדש חונני באלכסנדריה שבמצרים: "תניא, אמר ר' יהושע בן פרחיה: בתחילה כל האומר עלה לה, אני כופתו ונותנו לפני הארי, עתה כל האומר לי לירד ממנה, אני מטיל עליו קומקום של חמין, שהרי שאול ברח ממנה, וכשעלה בקש להרוג את דוד". ובראשית רבה לג ג וידויו הכן של רבי יהודה הנשיא: "רבינו היה ענוותן גדול והיה אומר: כל מה שיאמר לי אדם אני עושה, חוץ ממה שעשו בני בתיא לזקני שירדו מגדולתן והעלו אותי". לפחות יש לנו אמירה כנה של אנשים גדולים שידעו שאין הם חסונים מיצר הרע של כבוד ושלטון.

דברים רבה (ליברמן) פרשת וילך

"הן קרבו ימיד למות", אמר משה לפני הקב"ה: מפני יהושע תלמידי אני מת? יכנס הוא לשררה ואני אצא. אמר ליה הקב"ה: עשה לו כאשר עשה לך, א"ל: הן. ... השכים משה אחריו ... ירד העמוד ועמד בין משה ליהושע, נמצא יהושע בפנים ומשה בחוץ. צווח משה ואמר: מאה מותין ולא חדא קנאה.¹⁴

שבת שלום
מחלקי המים

ולגבי רבי יהודה הנשיא, שזכה "לתורה וגדולה במקום אחד" (גיטין נט א) ועליו נאמר: "משמת רבי בטלה ענווה" (סוטה פרק ט משנה טו), אולי זו ענווה אמתית – לדעת את עצמך בכנות וללא זיופים, לטוב ולרע.¹⁴ "מאה מיתות ולא קנאה אחת". אחרי כל הדוגמאות לעיל, נראה שהדוגמא הקיצונית ביותר למי כל חייו ברח מהשררה וספג קיתונות של צער וסבל בגללה ובסוף גם הוא לא יכל לרדת ממנה, הוא משה עצמו. משה שעליו אומר מדרש פסיקתא רבתי שהבאנו לעיל: "משחית נפשו הוא יעשנה - משחית נפשו כמשה, שאמר: ועתה אם תשא חטאתם - הוא יעשנה". משה שגדל לשררה עוד לפני השליחות בסנה: "ויגדל משה ... בקומה ובשררה" (דברים רבה (ליברמן) פרשת ואתחנן). משה שהוא הדוגמא של קדוש שראוי להנהגה ושררה. בוודאי שררה שבאה מהתורה. והנה גם הוא נכשל ולא העריך נכון את יכולתו לוותר על השררה כפי שהעידו על עצמם יהודה בן טבאי, רבי ישוע בן קבסיי, ר' יהושע בן פרחיה ור' יהודה הנשיא. וכבר הארכנו לדון במדרש נפלא זה בדברינו [עזר](#) [כמות אהבה קשה כשאל קנאה](#) בפרשת וילך. וכאן רק נתמה האם ניתן לקשר מדרש זה לפרשת השבוע, לדברים הקשים שקרח, דתן ואבירם מטיחים במשה בגין שררותו, דברים בהם פתחנו.